

Sygn. akt III AUa 1214/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia SA Ewa Stryczyńska

Protokolant: sekretarz sądowy Edyta Czajkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 7 kwietnia 2022 r. w W.

sprawy J. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji J. W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 11 kwietnia 2019 r. sygn. akt XIII U 298/19

oddala apelację.

Ewa Stryczyńska

Sygn. akt III AUa 1214/19

UZASADNIENIE

Decyzją z 20 grudnia 2018 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. po rozpoznaniu wniosku z 26 listopada 2018, odmówił **J. W.** prawa do emerytury pomostowej. Organ wyjaśnił, że wnioskodawca nie wykazał, że przez co najmniej 15 lat wykonywał pracę w szczególnych warunkach. Organ stwierdził, że za pracę w warunkach szczególnych nie uznał okresów zatrudnienia: od 2 maja 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. oraz od 1 lipca 1998 r. do 31 grudnia 2008 r. – z tego względu, że pracodawcy nie określili charakteru pracy ściśle według wykazu, działu i pozycji rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. oraz stanowisk zgodnie z tym wykazem; nadto od 5 sierpnia 2009 r. do 15 sierpnia 2009 r. oraz od 5 sierpnia 2010 r. do 15 sierpnia 2010 r., gdyż **J. W.** nie został zgłoszony do ZUS jako pracownik zatrudniony w warunkach szczególnych.

J. W. złożył odwołanie od tej decyzji, domagając się jej zmiany przez przyznanie mu prawa do emerytury pomostowej. W jego ocenie już w samym okresie od 2 maja 1979 r. do 1 lipca 1998 r. przepracował około 19 lat w szczególnych warunkach. Ponadto podniósł, że za wszelkie formalności związane ze zgłoszeniem skarżącego do ZUS w charakterze pracownika wykonującego pracę w warunkach szczególnych w okresie od 5 sierpnia 2009 r. do 15 sierpnia 2009 r. od 5 sierpnia 2010 r. do 15 sierpnia 2010 r. odpowiada pracodawca.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu organ co do zasady podtrzymał stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji, wskazując, że decyzją z 10 stycznia 2019 r. przyjął za udowodniony staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 19 lat, 1 miesiąca i 26 dni, zaliczając okres

zatrudnienia od 2 maja 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. Mimo to, nadal nie zostały przez odwołującego się spełnione pozostałe przesłanki do przyznania prawa do emerytury pomostowej.

Wyrokiem z 11 kwietnia 2019 r., sygn. akt XIII U 298/19, Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

J. W. (ur. (...)) od 2 maja 1979 r. do 30 czerwca 1998 r. był zatrudniony w (...) W.. W tym czasie odwołujący się wykonywał pracę w szczególnych warunkach na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego do wywozu śmieci o całkowitej powierzchni 3,5 tony.

Na przestrzeni życia, J. W. przepracował w warunkach szczególnych 19 lat, 1 miesiąc i 26 dni oraz legitymował się okresem składkowym i nieskładkowym o łącznym stażu sumarycznym 44 lat, 7 miesięcy i 3 dni.

Odwołujący się od 1 lipca 1998 r. do dnia wydania wyroku pozostawał w zatrudnieniu ze (...) w W. na stanowisku kierowcy. W tym czasie od 5 sierpnia 2008 r. do 15 sierpnia 2008 r.; od 5 sierpnia 2009 r. do 15 sierpnia 2009 r.; od 5 sierpnia 2010 r. do 15 sierpnia 2010 r. odwołujący się wykonywał pracę kierowcy. Stanowisko to zostało wymienione w załączniku nr 1 poz. 38 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych i zakwalifikowane, jako praca przy wywozie nieczystości stałych i płynnych oraz prace fizyczne na wysypiskach i wylewiskach nieczystości związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym. W dniu 26 listopada 2018 r. J. W. złożył wniosek o przyznanie mu emerytury pomostowej.

W rezultacie rozpoznania tego wniosku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy ustalił stan faktyczny sprawy na podstawie dowodów zgromadzonych w aktach sprawy oraz aktach rentowych. Sąd pierwszej instancji postanowił oddalić wnioski o dopuszczenie dowodu z zeznań świadków K. W. i L. C., jako osób pracujących wspólnie z odwołującym się w (...). W jego ocenie nie zachodziła potrzeba przeprowadzania dowodu z przesłuchania ww. świadków, ponieważ dowody w sprawie wykazały, że odwołujący się nie spełnił wszystkich przesłanek do przyznania emerytury pomostowej, w tym nie rozwiązał stosunku pracy z pracodawcą. Powyższe zostało również podkreślone oświadczeniem samego odwołującego się, że kontynuuje on zatrudnienie w ramach umowy o pracę w (...) od 1998 r. W konsekwencji Sąd Okręgowy uznał, że przeprowadzenie tego dowodu zmierzałoby jedynie do nieuzasadnionej przewlekłości postępowania, a dowód ten, nawet gdyby popierał twierdzenia odwołującego się, nie zmieniłyby kierunku orzekania w sprawie.

Mając na uwadze poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy przechodząc do rozważań o charakterze prawnym wskazał, że zgodnie z art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki: 1) urodził się po dniu 31 grudnia 1948 r.; 2) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat; 3) osiągnął wiek wynoszący co najmniej 60 lat dla mężczyzn; 4) ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn; 5) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS; 6) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 oraz 7) nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy. Natomiast na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych prawo do emerytury pomostowej przysługuje również osobie, która: 1) po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy; 2) spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12; 3) w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd Okręgowy stwierdził, że J. W. w dacie wydania decyzji, jak również w dacie orzekania przez Sąd, nie spełnił wszystkich przesłanek do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej, a mianowicie nie rozwiązał stosunku pracy. Jak zauważył Sąd pierwszej instancji była to okoliczność bezsporna, potwierdzona przez odwołującego się bezpośrednio w jego zeznaniach. Skoro z treści ww. przepisów wynika wymóg spełnienia łącznie wszystkich wymienionych w nich warunków, to niespełnienie choćby jednego z nich wyklucza możliwość przyznania prawa do tego świadczenia. Ustawa nie przewiduje konstrukcji „warunkowego” prawa do emerytury pomostowej polegającej na przyznaniu prawa do świadczenia pod warunkiem np. rozwiązania stosunku pracy w przyszłości. Wszystkie warunki, o których mowa powyżej muszą być spełnione na moment składania przez uprawnionego wniosku, w tym także warunek rozwiązania stosunku pracy.

Odwołujący się nie spełnił wszystkich warunków przyznania mu prawa do emerytury pomostowej. W tym stanie rzeczy, Sąd Okręgowy stwierdził, że nie było podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji organu rentowego. Z racji powyższego za bezprzedmiotowe Sąd Okręgowy uznał rozważania odnośnie do posiadanych przez J. W. okresów pracy w szczególnych warunkach. Jak podał Sąd, nawet uznanie, że ten warunek ubezpieczony spełnił, nie prowadziłyby do pozytywnego rozstrzygnięcia sprawy, a to z uwagi na niespełnienie warunku z art. 4 pkt 7 ustawy o emeryturach pomostowych, tj. nierozwiązanie stosunku pracy.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł odwołujący się. Podniósł w niej, że w odpowiedzi na odwołanie organ rentowy twierdził, że nie został spełniony warunek pracy w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze z powodu braku zgłoszenia go do ubezpieczeń przez jego pracodawcę. Domagał się odniesienia się do tej kwestii. Podnosił, że nie rozwiązał stosunku pracy, lecz może to zrobić w każdej chwili, o ile będzie to jedyny warunek aby otrzymać emeryturę pomostową. W związku ze stanowiskiem ZUS odwołujący się nie jest jednak przekonany, że otrzyma emeryturę.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna skutkując jej oddaleniem.

Sąd pierwszej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe prawidłowo, nie uchybiając w żaden sposób przepisom prawa procesowego. W rezultacie prawidłowo ustalił również stan faktyczny sprawy. Sąd Okręgowy w pisemnych motywach wyroku wskazał, jaki stan faktyczny stał się jego podstawą oraz podał na jakich dowodach oparł się przy jego ustalaniu. Sąd Apelacyjny ustalenia Sądu pierwszej instancji w całości uznaje i przyjmuje jako własne, rezygnując jednocześnie z ich ponownego szczegółowego przytaczania (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98; z 22 lutego 2010 r., sygn. I UK 233/09 i z 24 września 2009 r., sygn. II PK 58/09).

Sąd Apelacyjny nie dostrzegł także naruszenia przez sąd meriti prawa materialnego, w związku z czym podziela w całości rozważania Sądu Okręgowego również w zakresie przyjętej podstawy prawnej rozstrzygnięcia i zastosowanej wykładni.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie było ustalenie, czy organ rentowy w sposób uprawniony odmówił przyznania odwołującemu się prawa do emerytury pomostowej, z uwagi na niespełnienie przesłanek warunkujących nabycie tego prawa.

Organ w decyzji wskazał, że ubezpieczony nie wykazał 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Jednak po wniesieniu odwołania organ sprostował swoje stanowisko podnosząc, że ubezpieczony nie spełnił przesłanki w postaci rozwiązania stosunku pracy. Do modyfikacji stanowiska organu doszło w związku z wydaniem 10 stycznia 2019 r. nowej decyzji, w której przyjęto za udowodniony staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 19 lat, 1 miesiąca i 26 dni, zaliczając odwołującemu się okres zatrudnienia od 2 maja 1979 r. do 30 czerwca 1998 r.

Sąd pierwszej instancji nie badając kwestii spełnienia przez ubezpieczonego warunku pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, gdyż była to okoliczność bezsporna, uznał, że ubezpieczony nie spełnił wszystkich warunków do przyznania emerytury pomostowej, gdyż nie rozwiązał stosunku pracy.

Apelacja ubezpieczonego koncentrowała się na kwestii spełnienia przez niego przesłanki pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w wymiarze co najmniej 15 lat. Apelujący nie zakwestionował poczynionych ustaleń w szczególności w kwestii zaniechania rozwiązania stosunku pracy, przy jednoczesnym podważaniu prawidłowości pominięcia przez sąd meriti dokonania dalszych ustaleń w sprawie (spełnienia wymogu posiadania 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych).

Za Sądem pierwszej instancji przypomnieć należy, że prawo do świadczenia przewidzianego w art. 4 ustawy z 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.) uzależnione jest od łącznego spełnienia wszystkich przewidzianych prawem wymogów. Ubezpieczony musi bowiem:

- urodzić się po dniu 31 grudnia 1948 r.;
- posiadać łączny okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
- osiągnąć wiek wynoszący co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
- posiadać okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn;
- przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywać prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
- po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywać pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
- rozwiązać stosunek pracy.

Tylko łączne spełnienie wszystkich wymienionych wymogów warunkuje przyznanie świadczenia, zaś pominięcie co najmniej jednego z nich uzasadnia decyzję odmowną.

Sąd Okręgowy rozpoznający sprawę z odwołania J. W. zobowiązany był oceniać zasadność wydanej przez organ decyzji w kontekście wniosku ubezpieczonego o przyznanie emerytury pomostowej. Podkreślić przy tym należy, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych kognicję sądu ubezpieczeń społecznych określa art. 476 § 2 k.p.c. w zw. z art. 477⁹ k.p.c. Stąd zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tej decyzji (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2021 r., sygn. II USK 33/21).

Skoro zaskarżoną decyzją organ odmówił odwołującemu się przyznania prawa do emerytury pomostowej, a odwołaniu od tej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany przez przyznanie mu tego prawa, to przedmiotem rozpoznania w sprawie było kwestia oceny, czy J. W. faktycznie przysługuje prawo do emerytury pomostowej tj. czy spełnił wymagane w ustawie o emeryturach pomostowych przesłanki. Bez znaczenia pozostaje to, że w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji powołano kilka przyczyn odmowy, w tym niespełnienie wymogu 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Organ w toku postępowania, jak podniesiono wyżej, wydał nową decyzję, w której uznał, że jedynym niespełnionym przez ubezpieczonego warunkiem, uniemożliwiającym przyznanie prawa do świadczenia, jest pozostawanie przez niego w zatrudnieniu.

Sąd Okręgowy zasadnie podzielił stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji, co do braku rozwiązania przez ubezpieczonego umowy o pracę, skutkujące odmową prawa do świadczenia. Zauważyć przy tym należy, że sam

apelujący ustalenia tego nie kwestionował. Całość zarzutów koncentrowała się jedynie na zaniechaniu poczynienia przez Sąd Okręgowy idących dalej ustaleń w kwestii okresu pracy w warunkach szczególnych.

Zestawienie wymagań określonych w art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych z realiami rozpoznawanej sprawy nakazuje stwierdzić, że zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego jest trafny i znajduje uzasadnienie w obowiązujących przepisach prawa. Sąd Okręgowy nie mógł wydać innego rozstrzygnięcia w sytuacji, w której odwołujący się nie spełnił łącznie wszystkich wymaganych ustawą warunków nabycia prawa do świadczenia.

Ubezpieczony bezspornie nie rozwiązał umowy o pracę, co sam przyznał, uznając, że w jego ocenie wystarczy deklaracja o zamiarze rozwiązania umowy jeśli przyznane mu będzie prawo do świadczenia. Jednak wymóg ustawy jest tak określony, że przesłanki nabycia prawa muszą wyprzedzać wydanie decyzji przez organ rentowy. W sytuacji braku jakichkolwiek wątpliwości co do tego, że odwołujący się nadal pozostaje w stosunku pracy, Sąd pierwszej instancji nie był zobowiązany do badania, czy ubezpieczony spełnia pozostałe przesłanki do nabycia wnioskowanego prawa. Takie postępowanie Sądu Okręgowego jest zgodne z postulatem szybkiego i sprawnego orzekania. Niespełnienie choćby jednego z warunków, tak jak w niniejszej sprawie, było wystarczające, aby rozstrzygnąć spór i stwierdzić, że decyzja organu rentowego, odmawiająca przyznania emerytury pomostowej, była w pełni zasadna i prawidłowa.

Jedynie na marginesie wskazać należy, że nawet poczynienie przez Sąd pierwszej instancji jakichkolwiek ocen w przedmiocie spełnienia wymogu posiadania 15-letniego stażu pracy w szczególnych warunkach, w świetle oddalenia odwołania, nie mogłoby rodzić dla ubezpieczonego żadnych roszczeń. W szczególności w przypadku ponownienia wniosku przez ubezpieczonego po rozwiązaniu umowy o pracę brak byłoby związania organu rentowego treścią ewentualnych spostrzeżeń zawartych w uzasadnieniu wyroku wydanego w niniejszej sprawie.

Na koniec trzeba także podnieść, że sytuacja niepewności ubezpieczonego co do przyznania emerytury pomostowej po rozwiązaniu stosunku pracy, wobec wcześniejszego zakwestionowania przez organ rentowy okresów pracy w szczególnych warunkach, nie ma wpływu na ocenę prawidłowości postępowania przez sąd w niniejszej sprawie. Istotną cechą ubezpieczeń społecznych jest schematyzm prawa do świadczeń. Wyraża się on w bezwzględnym przestrzeganiu równości formalnej, bez możliwości korekty w przypadkach uzasadnionych okolicznościami sytuacji jednostkowej. W związku z tym, w prawie ubezpieczeń społecznych nie ma klauzul generalnych, tj. zwrotów ustawowych, pozwalających na indywidualne potraktowanie każdego przypadku ze względu na np. zasady współżycia społecznego. Zastosowanie tych zasad ma charakter zupełnie wyjątkowy, do takich wyjątków należy regulacja art. 138 ust. 4 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 504), który jednak nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie.

W okolicznościach niniejszej sprawy, jak słusznie wskazał Sąd pierwszej instancji, ubezpieczony nie rozwiązał stosunku pracy przed złożeniem wniosku o emeryturę pomostową i już tylko ta okoliczność przemawiała o decyzji odmawiającej przyznania prawa do tego świadczenia i o oddaleniu przez Sąd pierwszej instancji odwołania złożonego przez J. W. od tej decyzji.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał apelację ubezpieczonego za bezzasadną. Wobec czego na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił ją w całości, o czym orzekł jak w sentencji.

Ewa Stryczyńska